

TERI KASALLIKLARIDA HAMSHIRALIK PARVARISHI VA PROFILAKTIKA

Sobirova Maftuna Abrorjon qizi:

Rishton Abu Ali ibn Sino

nomidagi jamoat salomatligi

texnikumi katta o'qituvchisi.

Annotatsiya : Mazkur maqolada teri va uning qo'shimcha tuzilmalarining anatomik-fiziologik xususiyatlari, teri kasalliklarining kelib chiqish sabablari hamda ularni davolash va oldini olishda hamshiralik parvarishining ahamiyati keng yoritilgan. Teri kasalliklari turli yosh guruhlarida uchrab, bemorlarning nafaqat jismoniy, balki psixologik holatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Maqolada teri kasalliklarining asosiy turlari, klinik belgilari, gigiyenik parvarish qoidalari va hamshiraning kasbiy vazifalari ilmiy asosda bayon etilgan. Shuningdek, teri kasalliklarining oldini olish, bemorlarni to'g'ri parvarishlash va infeksiya tarqalishining oldini olishda hamshiralik faoliyatining o'rnini tahlil qilingan. Ushbu maqola dermatologiya, hamshiralik ishi va profilaktik tibbiyot sohalarida amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Teri, dermatologiya, teri kasalliklari, hamshiralik parvarishi, gigiyena, dermatit, ekzema, infeksiya teri kasalliklari, profilaktika, bemor parvarishi.

Teri inson organizmining eng katta a'zosi bo'lib, u tanani tashqi muhit ta'sirlaridan himoya qilishda muhim biologik to'siq vazifasini bajaradi. Teri orqali organizm va tashqi muhit o'rtasida doimiy aloqa mavjud bo'lib, u nafaqat himoya, balki sezgi, issiqlik almashinuvi, moddalar almashinuvi va immun himoya jarayonlarida ham faol ishtirok etadi. Shu sababli terining sog'lom holatda bo'lishi butun organizm salomatligi bilan chambarchas bog'liqdir. Teri kasalliklari esa nafaqat jismoniy noqulayliklar, balki bemorlarning ruhiy holati va ijtimoiy hayotiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy tibbiyotda dermatologik kasalliklar keng tarqalgan bo'lib, ularning kelib chiqish sabablari turlicha hisoblanadi. Teri kasalliklarining rivojlanishiga

infekcion omillar, allergik reaksiyalar, ichki a'zolar faoliyatining buzilishi, gormonal o'zgarishlar, irsiy moyillik, stress va gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik sabab bo'lishi mumkin. Ayrim teri kasalliklari mustaqil nozologik birlik sifatida namoyon bo'lsa, boshqalari ichki kasalliklarning tashqi belgisi sifatida yuzaga chiqadi.

Teri kasalliklari klinik kechishiga ko'ra o'tkir, subo'tkir va surunkali shakllarda namoyon bo'ladi. Ko'pincha qizarish, shish, qichishish, toshma, pufakchalar, yiringli jarayonlar va teri yaxlitligining buzilishi bilan kechadi. Ushbu belgilar bemorning kundalik faoliyatini cheklaydi, uyqu buzilishiga, asabiylik va ruhiy tushkunlikka olib kelishi mumkin. Shu bois dermatologik bemorlarni davolashda kompleks yondashuv, ya'ni dori vositalari bilan bir qatorda to'g'ri hamshiralik parvarishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Teri kasalliklarida hamshiralik parvarishi davolash jarayonining ajralmas qismi bo'lib, bemorning tezroq sog'ayishiga, asoratlarning oldini olishga va davolash samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Hamshira bemorning teri holatini baholashdan boshlab, davolash jarayonining barcha bosqichlarida faol ishtirok etadi. Bunda terining rangi, namligi, elastikligi, shikastlangan sohalarning holati va yallig'lanish belgilariga alohida e'tibor qaratiladi.

Hamshiralik parvarishining muhim vazifalaridan biri shifokor tomonidan buyurilgan muolajalarni to'g'ri va o'z vaqtida bajarishdir. Teri kasalliklarida ko'pincha mahalliy davolash usullari qo'llaniladi. Bular turli surtma, krem, gel, eritma va bog'lamlardan iborat bo'lib, ularni qo'llashda aseptika va antiseptika qoidalariga qat'iy rioya qilinishi talab etiladi. Aks holda ikkilamchi infeksiya qo'shilishi va kasallikning og'irlashishi mumkin.

Teri shikastlangan hollarda bog'lamlarni to'g'ri qo'yish va o'z vaqtida almashtirish muhim ahamiyatga ega. Hamshira bog'lam qo'yishdan oldin qo'llarini tozalashi, steril asboblardan foydalanishi va bemorning terisini ehtiyotkorlik bilan ishlov berishi lozim. Shuningdek, muolaja davomida bemorga noqulaylik tug'dirmaslik va og'riqni minimal darajada saqlash ham hamshiraning kasbiy mahoratiga bog'liqdir.

Bemorlarning shaxsiy gigiyenasi teri kasalliklarida alohida ahamiyat kasb etadi. Hamshira bemorga terini to'g'ri parvarishlash, mos gigiyenik vositalardan foydalanish va terini tirnash xususiyati beruvchi omillardan himoyalash bo'yicha tavsiyalar beradi. Masalan, teri quruqligi bilan kechadigan kasalliklarda namlantiruvchi vositalardan foydalanish, allergik kasalliklarda esa allergenlardan saqlanish zarur. Bemor kiyim-kechaklari tabiiy matolardan bo'lishi va teriga qulaylik yaratishi lozim.

Infeksion teri kasalliklarida hamshiralik parvarishining yana bir muhim jihati kasallik tarqalishining oldini olishdir. Bunday holatlarda bemorni izolyatsiya qilish, dezinfeksiya tadbirlarini o'tkazish va shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish talab etiladi. Hamshira nafaqat bemorni, balki atrofdagilarni ham himoya qilish mas'uliyatini o'z zimmasiga oladi.

Teri kasalliklarining profilaktikasi hamshiralik ishining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Profilaktika choralari birlamchi va ikkilamchi profilaktikaga bo'linadi. Birlamchi profilaktika sog'lom turmush tarzini shakllantirish, shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilish, to'g'ri ovqatlanish va immunitetni mustahkamlashni o'z ichiga oladi. Ikkilamchi profilaktika esa kasallikni erta aniqlash va uning asoratlarini oldini olishga qaratilgan.

Hamshiraning bemor bilan muloqoti dermatologik parvarishda katta ahamiyatga ega. Teri kasalliklari ko'pincha bemorlarning o'ziga bo'lgan ishonchini pasaytiradi, ijtimoiy faolligini cheklaydi va ruhiy tushkunlikka olib keladi. Hamshiraning e'tiborli, sabrli va tushunish bilan yondashuvi bemorning ruhiy holatini yaxshilaydi va davolanishga bo'lgan ishonchini oshiradi. Bemorni kasallikning xususiyatlari, davolash jarayoni va parvarish qoidalari bilan tanishtirish ham muhim hisoblanadi.

Teri kasalliklarida hamshiralik parvarishining samaradorligi ko'p jihatdan hamshiraning bilim va malakasiga bog'liqdir. Zamonaviy dermatologiyada yangi davolash usullari va parvarish texnologiyalari joriy etilmoqda. Shu sababli hamshiralar

o'z bilimlarini doimiy ravishda yangilab borishlari, malaka oshirish kurslarida ishtirok etishlari va ilg'or tajribalarni amaliyotga tatbiq etishlari zarur.

Xulosa qilib aytganda, teri kasalliklarida hamshiralik parvarishi davolash jarayonining muhim va ajralmas qismi hisoblanadi. To'g'ri tashkil etilgan parvarish bemorning sog'ayish jarayonini tezlashtiradi, asoratlarning oldini oladi va hayot sifatini yaxshilaydi. Dermatologiya sohasida faoliyat yurituvchi hamshiralar yuqori kasbiy mas'uliyat, chuqur bilim va insonparvarlik fazilatlariga ega bo'lishlari lozim. Aynan shu omillar teri kasalliklarini samarali davolash va profilaktika qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Фойдаланилган адабиётлар :

1. Bologna J.L., Schaffer J.V., Cerroni L. **Dermatology**. – Elsevier, 2021.
2. Habif T.P. **Clinical Dermatology**. – Elsevier, 2020.
3. James W.D., Berger T.G., Elston D.M. **Andrews' Diseases of the Skin**. – Elsevier, 2019.
4. Wolff K., Johnson R.A. **Fitzpatrick's Color Atlas and Synopsis of Clinical Dermatology**. – McGraw-Hill, 2020.
5. Smeltzer S.C., Bare B.G. **Medical-Surgical Nursing**. – LWW, 2019.
6. Potter P.A., Perry A.G. **Fundamentals of Nursing**. – Elsevier, 2020.
7. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO). **Skin Diseases and Public Health**. – Geneva, 2021.
8. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. **Dermatologiya bo'yicha klinik qo'llanma**. – Toshkent, 2020.
9. Burns T., Breathnach S. **Rook's Textbook of Dermatology**. – Wiley-Blackwell, 2021.
10. Timby B.K. **Fundamental Nursing Skills and Concepts**. – LWW, 2018.